

JAN SAMUELSSON:

Vem infiltrerar vem?

När en älskarinna till mästerspionen Kim Philby en gång frågade honom om vad han egentligen arbetade med, svarade Philby att han "utförde ett farligt arbete för freden". Philby är inte den ende sovjetspion som har beskrivit sin verksamhet som ett arbete för freden. Även Arne Treholt betonade i sitt försvar att han utförde ett fredsarbete när han spionerade för Sovjetunionens räkning. Det är ingen slump att Philby och Treholt talade om *fredsarbete*. Den sovjetiska propagandans betoning på fredsbe-greppet är av gammalt datum.

Underrättelsekällor i Västeuropa och USA uppger att Sovjetunionen under det senaste årtiondet satsat stora personella och ekonomiska resurser på att påverka de västliga fredsrorelserna. Inte minst märkbar är den sovjetiska satsningen på de kristna fredsrorelserna. Sovjet har lagt ner ett stort arbete på att förmå kyrkor i Väst att propagera för en ensidig västlig nedrustning och för att få kyrkorna att stödja uppfattningen att det är Väst som skall börja nedrustningen. Detta underströks när Leonid Bresjnev i sitt stora tal vid partikongressen 1982 talade om vikten av att vinna kristna i Väst för "Sovjets fredspolitik". Det finns åtskilliga exempel på att Sovjet haft framgång i dessa strävanden. Ungefär samtidigt som den sovjetiska ubåten gick på grund utanför Karlskrona, drev en rad fredsorganisationer, däribland *Kristna Fredsrorelsen* kampanjen "Sverige kan börja", där man krävde en ensidig svensk nedrustning. En rad svenska präster, pastorer och biskopar uppträdde på möten sida vid sida med representanter för det Moskva-trogna APK, och uttalade sig för ensidig svensk nedrustning. Den

som vill ta del av en rad exempel på det sovjetiska inflytandet inom de kristna leden bör studera boken "Omaka Par" (Hultén-Samuelsson, Salt & Ljus förlag -85). Det är ovedersägligen så att Sovjet har visat ett stort intresse för fredsrorelserna i Väst och att man haft framgångar i sina kampanjer. I ljuset av detta faktum upplever jag en del av de uppfattningar som Peppe Engberg lägger fram i boken "Sovjet och fredsrorelsen - myt och verklighet" (Timbro 1985) som förvånande.

Peppe Engberg är journalist och chefredaktör för SKPs tidning, Gnistan. Den som läser Gnistan, en tidning av hög journalistisk kvalitet oavsett vad man nu tycker om SKP, vet att Engberg under lång tid intresserat sig för den sovjetiska underrättelseverksamheten i Sverige. Gång på gång har han i initierade artiklar återkommit till ämnet. Vid några tillfällen har Engbergs artiklar innehållit unik information om sovjetisk underrättelseverksamhet. Även "Sovjet och fredsrorelsen" innehåller intressant och till viss del unik information. Inte minst därför är boken läsvärd.

När det gäller de uppfattningar om fredsrorelserna som Engberg för fram är jag mer kritisk. Engbergs uppfattningar i sammandrag ser ut på följande vis - med viss reservation för tolkningarna eftersom det inte alltid framgår tydligt om det är Engberg eller Svenska Freds- och Skiljedomsföreningens ordförande Lars Ångström som för fram uppfattningarna:

Det finns en oberoende och alliansfri fredsrorelse i Sverige centrerad kring Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen (SFSF). Det finns också en prosovjetisk fredsrorelse, nämligen Svenska

Fredskommittén (SFK). SFK intar en särställning beroende på det öppna stöd man ger till den sovjetiska utrikespolitiken. Den prosovjetiska freds rörelsen är ingen dominerande kraft i den svenska fredsopinionen. De senaste årens stora genombrott för fredsfrågan beror inte på att sovjetiska propagandamakare har förvridit huvudena på en massa människor i Västeuropa. Framför allt är det viktigt att tydliggöra rågången mellan den prosovjetiska freds rörelsen och den oberoende freds rörelsen. Så långt Peppe Engberg.

Förvisso är det viktigt att veta var rågången går, men Engberg placerar rågången på fel ställe, vilket beror på att han utgår från något som skulle kallas för ett skenproblem. Det är det som är det tokiga med "Sovjet och freds rörelsen". Den avgörande frågan är inte om en viss freds rörelse officiellt är ett språkrör för Sovjetunionen eller inte.

Det avgörande är om rörelsen agerar *som om* den vore ett språkrör för Sovjetunionen. Om den sedan är styrd, kontrollerad eller influerad – medvetet eller omedvetet – det kan vi tvista om i evigheter utan hopp om att nå några säkra resultat. En gammal kommunist som Engberg borde veta att det aldrig räcker med att studera en rörelses ideologi. Minst lika viktigt är dess praxis, dess agerande. Ett flertal svenska freds rörelser agerar som om de vore styrda, influerade etc av den sovjetiska propagandan. De för fram sovjetiska ståndpunkter, de vänder sig så gott som enbart mot de västliga vapnen. Det gäller rörelser som t ex Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF), Kvinnor För Fred (KFF) och Kristna

Freds rörelsen (KrF). De hedervärda pastorerna och biskoparna i KrF är förvisso inga sovjetagenter, men om man studerar deras uttalanden i fredsfrågor finner man inga avgörande skillnader mellan pastorerna i KrF och Sovjets officiella språkrör i Svenska Fredskommittén.

Studera de uttalanden som Wilhelm Agrell och Maria Bergom-Larsson – två personer med stort inflytande inom freds rörelserna – gjort. Det finns inget tvivel om att de ensidigt förespråkade de sovjetiska ståndpunkterna, även om Agrell ibland når upp till en sådan sofistikeringsgrad att han inte alltid är lätt att genomskåda. Den sk fredsforskaren Johan Galtung, liksom Agrell och Bergom-Larsson en respekterad person både inom SFK och SFSF, har under lång tid strött prosovjetiska uttalanden omkring sig. För en tid sedan återkom Galtung från en kort campingutflykt (!) i Sovjetunionen där han än en gång kom till insikt om att Sovjetunionen är en fredsälskande nation. De sovjetiska ståndpunkterna har fått ett starkt gehör inom de svenska freds rörelserna, inklusive SFSF. Den avgörande rågången går definitivt inte mellan medlemskap och icke medlemskap i Svenska Fredskommittén.

Engbergs bok är i långa stycken en reservationslös hyllning till Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen och till dess ordförande Lars Ångström. Engberg tycks blunda för SFSFs förflutna. Vem minns t ex inte den absurda ståndpunkt som SFSF intog i debatten kring ubåtskränkningarna, nämligen den att det var det svenska försvaret som *provocerade fram* de sovjetiska ubåtskränkningarna!

Engbergs helgonförklaring av SFSF tycks vara upphängd enbart på det faktum att SFSF tillsammans med Svenska Afghanistankommittén tog initiativet till den sk 23-mars-manifestationen 1985 under parollen "Sovjet ut ur Afghanistan". Frågan är om SFSFs agerande i fallet Afghanistan verkligen innebär en vändpunkt. Före Afghanistanmanifestationen befann sig SFSF i ett läge där man helt höll på att mista sin trovärdighet. Var inte Afghanistanmanifestationen, till viss del åtminstone, ett tvångsdrag för att återupprätta förtroendet för SFSF?

Den intressanta frågan är naturligtvis vad som ligger bakom Engbergs skönmalning av SFSF. Peppe Engberg är en rutinerad journalist med mycket goda kunskaper om fredsrorelserna. Bristande kunskaper som förklaringsgrund är alltså uteslutet i Engbergs fall. Nej, förklaringen är den att i "Sovjet och fredsrorelsen" är det SKP-politikern Engberg som för ordet. Journalisten Engberg kommer i andra hand. Jag tror att boken skall ses som ett ambitiöst försök från SKPs sida att öka sitt inflytande inom de svenska fredsrorelserna och speciellt då inom Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen. SKP har länge pangat med vått krut i de politiska puffrorna. Engbergs bok är SKPs fram-

sträckta hand mot fredsrorelserna. SKP har redan från starten baserat sin politik på mer eller mindre dolt inflytande över enhetsfronter, tvärpolitiska organisationer. Ett välkänt exempel är De Förenade FNL-grupperna där SKP (dåvarande KFML) utövade ett stort inflytande under många år.

Peppe Engberg är alltså inte en av dessa gamla SKP-are som "sålt sig till kapitalet", vilket han beskyllts för i prosovetiska kretsar. Engberg har visserligen sålt smöret, men han har ingalunda tappat pengarna. De har han investerat i SKPs politiska framtid. Om nu någon har utnyttjat Engberg så är det i varje fall inte näringslivet.

Sovjet utnyttjar fredsrorelserna.

Engberg utnyttjar näringslivet.

Utnyttjar Sovjet Engberg?

De stora pjäserna låter bönderna utkämpa sina skenfäktningar. Bakom böndernas mörka rad glider de omärkligt i position. Diskret intar de sina anfallsställningar. De nyttjar bönderna som de vill. Peppe Engberg vill gärna vara en spelförare, en som utnyttjar. Frågan är om han ändå inte är en bonde, en som låtit sig utnyttjas i "Sovjet och fredsrorelsen". I sin iver att gå SKPs ärenden har han intagit en position som i det långa loppet gynnar Sovjetunionen.